

Sygn. akt III AUa 1648/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ireneusz Lejczak
Sędziowie:	SSA Stanisława Kubica SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale zainteresowanego T. W.

o wydanie zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego

na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 27 maja 2013 r. sygn. akt VIII U 2962/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 maja 2013 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił odwołanie wnioskodawcy (...) sp. z o.o. we W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 17 maja 2012 r., którą odmówiono wydania zaświadczenia potwierdzającego, że zainteresowany T. W. w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych za okres od dnia 9 maja 2011 r. do dnia 7 sierpnia 2011 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca – (...) sp. z o.o. we W. prowadzi działalność gospodarczą w Polsce oraz za granicą, zajmując się wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników, współpracując z przedsiębiorstwami we Francji i w Polsce, delegując im określoną ilość pracowników. Administracja wnioskodawcy,

a także kadry, księgowość i marketing prowadzone są w Polsce. Znaczna większość dochodów spółki w latach 2010 – 2011 uzyskiwana była za granicą, tam też zatrudniona była znaczna większość pracowników.

Zainteresowany T. W. zawarł z wnioskodawcą umowę o pracę na czas określony w celu wykonywania pracy na rzecz i pod kierownictwem firmy (...) z siedzibą we Francji, zwanej pracodawcą użytkownikiem. Na mocy tej umowy zainteresowany został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku stolarza aluminium, na okres od 9 maja 2011 r. do 7 sierpnia 2011 r. Wynagrodzenie zainteresowanego określono na 450 euro brutto miesięcznie, natomiast dieta za wykonywanie zadania służbowego poza stałym miejscem pracy miała wynosić 45 euro za dzień. Zainteresowany bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia u wnioskodawcy nie podlegał ubezpieczeniom społecznym w ZUS, nie pobierał zasiłku dla bezrobotnych, nie pobierał zasiłku pielęgnacyjnego, nie był ubezpieczony w KRUS, nie prowadził działalności gospodarczej, nie pobierał stypendium sportowego ani innego, nie odbywał studiów podyplomowych ani czynnej służby wojskowej, nie przebywał na urlopie wychowawczym, nie pobierał świadczeń socjalnych ani szkoleniowych.

W dniu 13 października 2011 r. do organu rentowego wpłynął wniosek spółki o. o. o poświadczenie dokumentu o ustawodawstwie właściwym dla zainteresowanego w związku z czasowym oddelegowaniem go na terytorium Francji w okresie od 9 maja 2011 r. do 7 sierpnia 2011 r.

Zaskarżona decyzją organ rentowy odmówił wydania wnioskodawcy zaświadczenia dotyczącego ustawodawstwa właściwego potwierdzającego, że zainteresowany w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie (...) sp. z o. o. we W. jest niezasadne.

Sąd Okręgowy argumentował, że dla zasadności roszczenia wnioskodawcy istotne znaczenie miało ustalenie, ustawodawstwu jakiego państwa - w zakresie ubezpieczeń społecznych - w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji podlegał zainteresowany.

Sąd Okręgowy wskazał, że art. 11 ust. 2 lit. „a” Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w/s koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego dotyczy osób wykonujących pracę najemną lub pracę na własny rachunek w Państwie Członkowskim i zgodnie z jego treścią osoba ta podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. Decydujące znaczenie ma więc miejsce, gdzie pracownicy rzeczywiście świadczą pracę, niezależnie od ich miejsca zamieszkania oraz siedziby pracodawcy, który ich zatrudnia. Oznacza to, że pracownik podlega ubezpieczeniu społecznemu i zdrowotnemu oraz płaci składki w państwie, w którym pracuje. Od tej zasady w art. 12 ust. 1 w/w Rozporządzenia przewidziano wyjątek i dotyczy on pracowników delegowanych. Pozwala on pracownikom przejściowo delegowanym do pracy w innym kraju na pozostanie w systemie ubezpieczeń społecznych w państwie, z którego zostali oddelegowani, pod warunkiem, że przewidywany okres wykonywania pracy nie przekracza 24 miesięcy i że nie zostali oni skierowani w miejsce pracy innej osoby, której okres skierowania upłynął. Co za tym idzie w stosunku do delegowanego pracownika w dalszym ciągu miałyby zastosowanie przepisy ubezpieczeniowe kraju wysyłającego, chociaż wykonuje on pracę w innym państwie. Dokumentem potwierdzającym jest formularz A1, który jest wystawiany przez instytucję ubezpieczeniową, w przypadku Polski - jednostkę terenową ZUS właściwą miejscowo dla pracodawcy, która zaświadcza, że dany pracownik przez okres 24 miesięcy objęty jest polskim systemem zabezpieczenia społecznego, mimo świadczenia pracy w innym kraju. Jeśli zatem pracodawca nie uzyska takiego formularza dla swoich oddelegowanych pracowników, co do zasady powinien ubezpieczyć ich za granicą w miejscu swojej przejściowej pracy.

Z kolei Rozporządzenie Wykonawcze Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. w art. 14 ust. 1 stanowi, że do celów stosowania art. 12 ust. 1 Rozporządzenia Podstawowego osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swoją działalność, a która jest delegowana do innego państwa członkowskiego, oznacza także osobę zatrudnioną w celu oddelegowania jej do innego państwa członkowskiego, pod warunkiem, że osoba ta bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca. Zgodnie

z Decyzją Nr A2 Komisji Administracyjnej do Spraw Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego wymóg podlegania przez pracownika ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jego pracodawca bezpośrednio przez rozpoczęciem zatrudnienia jest spełniony, jeżeli pracownik przez co najmniej miesiąc podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że zainteresowany bezpośrednio przed dniem rozpoczęcia zatrudnienia na terytorium Francji nie podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczenia społecznego, tym samym przesłanka „bezpośredniości”, o której mowa w art. 14 w/w rozporządzenia wykonawczego, nie została przez niego spełniona. Skoro więc T. W. w świetle w/w przepisów nie podlegał ustawodawstwu polskiemu w tym zakresie, to podlegał ustawodawstwu państwa, na obszar którego został oddelegowany, a więc ustawodawstwu francuskiemu.

Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że prawidłowo organ rentowy odmówił wydania zaświadczenia A1 i oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła (...) sp. z o.o., zarzucając mu naruszenie art. 12 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w/s koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zw. z art. 14 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, poprzez błędną wykładnię przesłanek określonych w art. 14 ust. 1 Rozporządzenia nr 987/2009, a co za tym idzie niezastosowanie powołanych przepisów.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie jej roszczeń, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Nadto wniosła o zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że Sąd Okręgowy wadliwie uznał, że aby uzyskać zaświadczenie A1, pracownik oddelegowany do pracy w innym państwie członkowskim winien posiadać, przez co najmniej miesiąc przed delegowaniem, status ubezpieczonego w państwie, w którym siedzibę ma pracodawca dokonujący delegowania. Przepis art. 14 ust. 1 Rozporządzenia nr 987/2009 wymaga bowiem aby pracownik oddelegowany, bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia, podlegał już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca. Spór w sprawie dotyczył wyłącznie spełnienia tej właśnie przesłanki. Brak podstaw aby na gruncie rozporządzeń koordynacyjnych utożsamiać pojęcia „podleganie ustawodawstwu” z pojęciem „podleganie ubezpieczeniu”. Pojęcie „ustawodawstwo” oznacza przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowiązujące środki wykonawcze odnoszące się do działań zabezpieczenia społecznego. Rozporządzenie nr 883/2004 definiuje pojęcia „ubezpieczony” oraz „okres ubezpieczenia”. Odróżnienie tych pojęć prowadzi do wniosku, że ustawodawca wspólnotowy, wskazując na przesłankę podlegania ustawodawstwu, nie utożsamiał jej z podleganiem ubezpieczeniu. Przepisy wspólnotowe, które organy państw członkowskich obowiązane są stosować bezpośrednio, zmierzały do ochrony przed fikcyjnym przemieszczaniem się pracowników pomiędzy państwami członkowskimi, w celu osiągnięcia korzyści z tytułu podlegania ustawodawstwu innego państwa członkowskiego, z którym pracownika nie łączą żadne więzi.

Zdaniem skarżącego, zainteresowany T. W. w okresie bezpośrednio poprzedzającym oddelegowanie do pracy we Francji podlegał ustawodawstwu polskiemu, to nie można uznać, iż po wyrejestrowaniu go z ubezpieczeń nastąpiła podległość pod ustawodawstwo jakiegokolwiek innego państwa.

Apelujący wskazał także, że Sąd I instancji błędnie wywodzi swoje stanowisko nie z bezwzględnie obowiązujących przepisów rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady, ale kryteriów o charakterze pozanormatywnym, wyrażonych w Decyzji A2 Komisji Administracyjnej Ds. Zabezpieczenia Społecznego z 12 czerwca 2009 r., to jest organu pomocniczego (doradczego) Komisji Europejskiej, którego akty nie odnoszą skutku bezpośredniego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja (...) sp. z o.o. we W. jest bezzasadna.

Sporną kwestią w sprawie było ustalenie, któremu ustawodawstwu, polskiemu czy francuskiemu, w zakresie ubezpieczeń społecznych winien podlegać zainteresowany T. W. w okresie jego zatrudnienia we Francji od dnia 9 maja 2011 r. do dnia 7 sierpnia 2011 r. i w konsekwencji czy organ rentowy jest zobowiązany do wydania dla zainteresowanego zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej - A1.

Wnioskodawca spółka z o.o. (...) twierdziła, że uregulowanie zawarte w art. 14 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w/s koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L 284/1) pozwalające na podleganie pracownika zatrudnionego w celu oddelegowania do innego państwa członkowskiego jako pracownika najemnego w pierwszym państwie, wymaga jedynie, aby w stosunku do danej osoby, bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia w innym państwie członkowskim, miały zastosowanie wszelkie normy, uregulowania oraz ogół przepisów dotyczących zabezpieczenia społecznego. Nie chodzi natomiast o podleganie takiej osoby, bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia w innym państwie członkowskim, ubezpieczeniu społecznemu i posiadanie statusu ubezpieczonego, co - zdaniem apelującej - błędnie przyjął Sąd Okręgowy. Zainteresowany w okresie bezpośrednio poprzedzającym oddelegowanie do pracy we Francji, mimo że nie świadczył wówczas pracy w Polsce i nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu, jednak podlegał ogólnie obowiązującym przepisom na terytorium RP, a więc także polskiemu ustawodawstwu w zakresie systemu zabezpieczenia społecznego, co zdaniem apelującej jest wystarczające dla spełnienia warunku z art. 14 ust. 1 rozporządzenia koordynacyjnego.

Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska (...) sp. z o.o. Należy podkreślić, że zgodnie z ogólną zasadą prawa wspólnotowego wyrażoną w art. 11 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w/s koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego osoby, których rozporządzenie dotyczy, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego.

Z kolei zasada terytorialności (*lex loci laboris*), którą wprowadza art. 11 ust. 3 lit. „a” w/w rozporządzenia ma tę konsekwencję, że osoba wykonująca pracę najemną lub pracę na własny rachunek na terytorium państwa członkowskiego podlega ustawodawstwu tego państwa.

W przeciwieństwie do zasady z art. 11 ust. 1 zasada terytorialności przewiduje wyjątki i uregulowania szczególne. Jeden z tych wyjątków dotyczy tzw. pracowników wysłanych i został uregulowany w art. 12 ust. 1 w/w rozporządzenia. Zgodnie z treścią tego przepisu osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie jest wysłana, by zastąpić inną delegowaną osobę.

Uregulowanie z art. 12 ust. 1 zostało uszczegółowione w art. 14 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004. Zgodnie z treścią art. 14 ust. 1 tego aktu, do celów stosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego „osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie tam prowadzi swoją działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego”, oznacza także osobę zatrudnioną w celu oddelegowania jej do innego państwa członkowskiego, pod warunkiem że osoba ta bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca.

Zatem z treści tych przepisów jasno wynika, że sam fakt, iż zainteresowany nie przekroczył okresu 24 miesięcy zatrudnienia we Francji i nie został tam wysłany w miejsce innej osoby, której upłynął okres skierowania, nie jest wystarczający do podlegania polskim przepisom ubezpieczenia społecznego. Konieczne jest jeszcze uznanie, iż bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia we Francji podlegał już ustawodawstwu państwa polskiego. W świetle w/w przepisów nie sposób przyjąć interpretacji przedstawionej przez wnioskodawcę, która w istocie sprowadza się

do stwierdzenia, iż sam fakt pobytu zainteresowanego w Polsce, bezpośrednio przed wysłaniem go do Francji, jest wystarczający do spełnienia warunku podlegania ustawodawstwu polskiemu.

Należy podkreślić, że powyższe uregulowanie jest przywilejem i odstępstwem od zasady terytorialności, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Z tej też przyczyny, nie negując, że pojęcie podlegania ustawodawstwu państwa członkowskiego należy rozumieć szeroko, zatem nie tylko jako podleganie ubezpieczeniom społecznym zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 205 z 2009 r., poz. 1585 ze zm.) nie sposób zgodzić się z poglądem prezentowanym przez apelującego. Ma słuszność Sąd I instancji prezentując pogląd, że przesłanka podlegania ustawodawstwu immanentnie związana jest z podleganiem ubezpieczeniu, ale niezasadne byłoby twierdzenie, że tylko podleganie ubezpieczeniu wyczerpuje pojęcie podlegania ustawodawstwu (por. wyrok SN z dnia 6 sierpnia 2013 r., sygn. akt II UK 116/13, Lex nr 13444467).

Mając na uwadze szczególny charakter omawianej regulacji należy stwierdzić, że dotyczy ona podlegania ustawodawstwu związanemu z szeroko pojętym zabezpieczeniem społecznym regulowanym w/w rozporządzeniami wspólnotowymi. Zatem nie tylko podleganie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pracy świadczonej na podstawie umowy o pracę, umowy agencyjnej, czy też zlecenia, pozwala na uznanie „podlegania ustawodawstwu państwa członkowskiego”, ale również dotyczy to wszelkich sytuacji, które „włączają” daną osobę w system ustawodawstwa zabezpieczenia społecznego. Słusznie w tym zakresie Sąd I instancji dokonał analizy art. 3 Rozporządzenia nr 883/2004 wskazującego na działy zabezpieczenia społecznego do których odnoszą się normy koordynacyjne. Zauważyć tu trzeba, że przepis ten stanowi, że omawiane rozporządzenie stosuje się do całego ustawodawstwa odnoszącego się do określonych w art. 3 działów zabezpieczenia społecznego, wymienionych przez Sąd I instancji. Z wyliczenia tego wyprowadzić trzeba wnioski, że chodzi tu także o podleganie tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu z danego tytułu, na przykład na podstawie posiadania statusu bezrobotnego, pobierania renty, emerytury, czy zachowywania statusu studenta.

Natomiast interpretacja apelującego w istocie rozszerza zakres stosowania w/w przepisów skoro zgodnie z twierdzeniami apelacji praktycznie sam pobyt na terytorium danego państwa pozwalałby na skorzystanie z wyjątkowego uregulowania zawartego w w/w przepisach. Tymczasem mają one na celu wyeliminować kolizje w zakresie podlegania różnym systemom zabezpieczenia społecznego i w konsekwencji ograniczyć instrumentalne wykorzystywanie, przez pracodawców wysyłających pracowników do pracy za granicę, różniących się obciążeń składkowych oraz świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

W świetle powyższego nie można w całości zaakceptować twierdzenia, że osoba, która z uwagi fakt braku świadczenia pracy nie podlega w tym zakresie ubezpieczeniu społecznemu, powinna być uznana za podmiot podległy polskiemu ustawodawstwu w zakresie systemu zabezpieczenia społecznego, bowiem do osoby takiej nie stosuje się przepisów żadnego innego państwa członkowskiego. Takie abstrakcyjne rozumienie pojęcia podlegania polskiemu ustawodawstwu poprzez fakt zamieszkiwania na danym terytorium nie ma w systemie norm koordynacyjnych żadnego umocowania. Natomiast w toku postępowania Sąd Okręgowy ustalił, że zainteresowany, w okresie bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia we Francji, nie posiadał żadnych tytułów do ubezpieczenia w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ani też w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2007 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 164 z 2008r., poz. 1027 ze zm.)

Prawidłowo zatem Sąd I instancji oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Nadto pośrednio o słuszności powyższych rozważań, wbrew zarzutom skarżącej, świadczy treść Decyzji Nr A2 z dnia 12 czerwca 2009 r. Komisji Administracyjnej d/s Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego dotycząca wykładni art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek, tymczasowo pracujących poza państwem właściwym. Zgodnie z tą decyzją dla celów stosowania art. 14 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 987/2009, tytułem wskazówki, wymóg, do którego odnoszą się słowa „bezpośrednio przed rozpoczęciem

zatrudnienia", można uważać za spełniony, jeśli dana osoba podlega przez co najmniej miesiąc ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym pracodawca ma swoją siedzibę. Krótsze okresy wymagać będą indywidualnej oceny w konkretnych przypadkach, z uwzględnieniem wszelkich innych występujących czynników. Nie sposób nie uznać racji apelującej, że sądy nie są związane wykładnią w/w Komisji Administracyjnej. Decyzje Komisji Administracyjnej są bowiem aktami niewiązującymi. Nie oznacza to jednak, że są pozbawione jakiegokolwiek skutku. Propozycje wykładni zawarte w w/w Decyzji nie są prawnie obojętne, a tym bardziej nie stanowią przeszkód w możliwości zaakceptowania przez sądy krajowe tego rodzaju postulowanej interpretacji przepisów rozporządzenia przy rozstrzyganiu sporów wynikających z krótkotrwałego przemieszczania się pracowników delegowanych do pracy za granicą. Wykładnia taka jest jednym z poglądów dotyczących interpretacji postanowień rozporządzeń przedstawionym przez wyspecjalizowany organ Komisji Europejskiej. Sądy krajowe mogą więc kierować się wykładnią zaprezentowaną w decyzjach Komisji – organu powołanego na podstawie art. 71 i nast. Rozporządzenia Nr 883/2004 – szczególnie, jeżeli ustalą, że wykładania nie jest sprzeczna z postanowieniami rozporządzeń (por. wyrok SN z dnia 2 października 2013 r., sygn. akt II UK 170/13, Lex nr 1371941).

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny orzekł o oddaleniu apelacji jako bezzasadnej na podstawie art. 385 kpc.

R.S.